

'De oorlog tegen de Japanners was een drama'

Door: Fred Lardenoye

Het liefst was hij piloot geworden, als kind al keek Teddy Boltze vol bewondering op Java naar de net voor de oorlog aangeschafte jachtvliegtuigen en bommenwerpers. Later zag hij hoe Japanse vliegtuigen op spectaculaire wijze de aanval openden. Vlieger werd hij uiteindelijk niet, maar na de oorlog diende hij zowel bij de Militaire Luchtvaart KNIL (ML-KNIL) als bij de Koninklijke Luchtmacht (KLu). "De militaire luchtvaart is me mijn hele leven blijven boeien."

De 21-jarige Teddy Boltze in Bandoeng.
Foto: privécollectie familie Boltze

Als zijn echtgenote zich helemaal aan het eind met het gesprek bemoeit, komt de aap toch nog uit de mouw. Zelf zwiigt hij er het liefst over, maar Teddy Boltze (85) heeft als jongetje in de jappenkampen in de Tweede Wereldoorlog een heftige periode doorgemaakt. "Ik zag hoe vijftien jongens werden weggevoerd. We kregen later te horen dat ze allemaal onthoofd waren. Dat was waanzin, de Japanners waren ongelooflijk wreed."

Toen de oorlog op Java uitbrak, vond hij het vooral spannend. "Na de capitulatie verhuisden we naar familie in Lawang, net nabij vliegveld Singosari. "Ik heb daar een Japanse aanval gezien, als kind vind je dat alleen maar spannend. Ik zag hoe de Japanners het vliegveld ondanks de luchtafweer kapot bombardeerden, zonder dat ze verliezen leden. En wij maar denken dat we onoverwinnelijk waren."

Tweede Wereldoorlog

Boltze werd op Java geboren in Bandoeng met ouders die Belgisch, Duits en Nederlands bloed in zich hadden. Van jongs af aan was hij gefascineerd door de luchtmacht. "We kregen voor het eerst nieuwe toestellen, onder meer de Glenn Martin bommenwerpers en Curtiss-Wright jachtvliegtuigen. Die gaven een show weg, vlak voor de oorlog. Dat vond ik prachtig."

Hij was 14 toen de oorlog uitbrak en woonde inmiddels met zijn familie in Soerabaja. "Ik zat op school en toen het eenmaal zover was, werd je erbij betrokken. Ik werd ingedeeld bij de luchtbeschermingsafdeling en dat vond ik ook geweldig. Want je kreeg een soort medicijnbox en we moes-

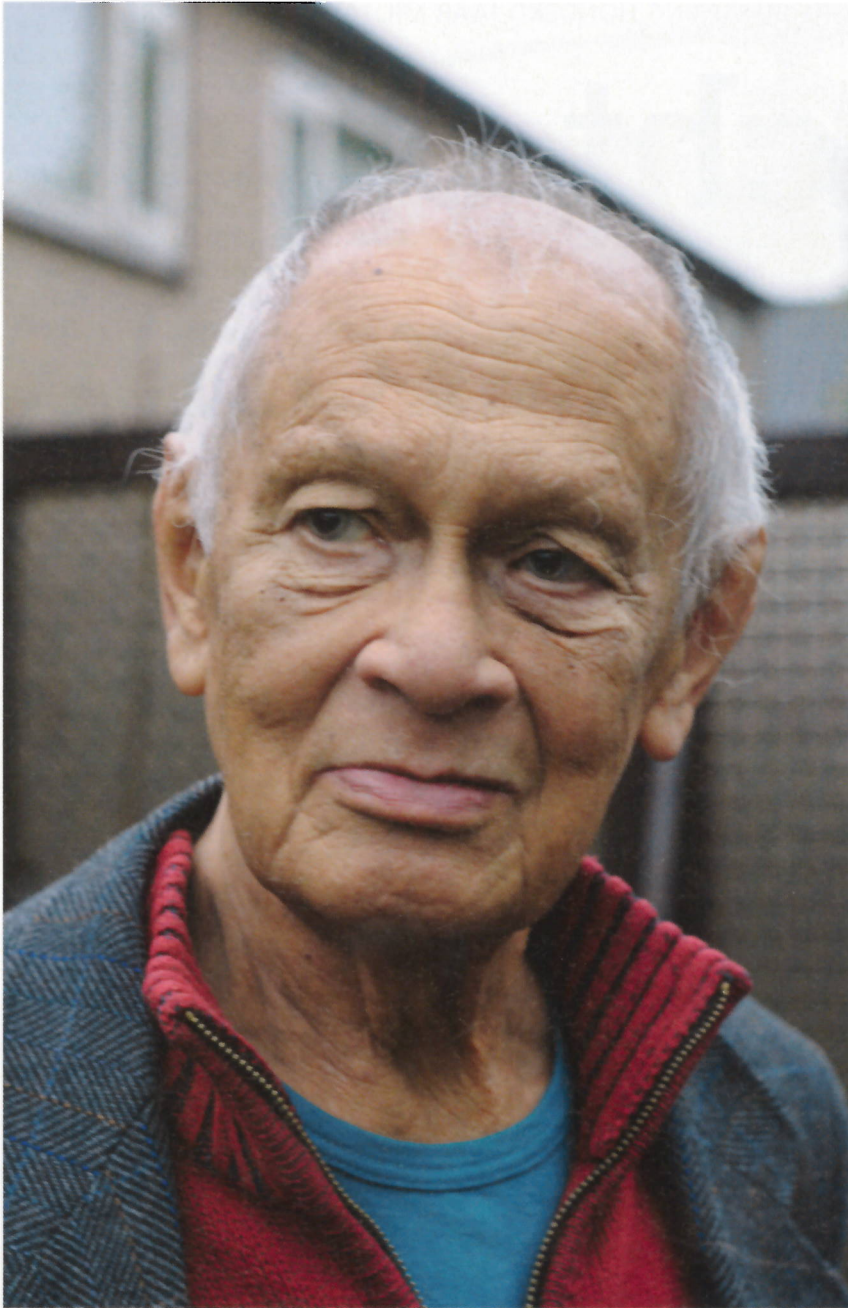
ten direct verduisteren. Je volgde de oorlog op de voet, maar niemand geloofde dat de Japanners in staat waren om ons te verslaan."

Later las hij alles wat los en vast zat over de luchtoorlog in Nederlands-Indië. "Het was een drama tegen die Japanners. We hadden echt niks in die tijd. Er zijn nog wel Brewster jachtvliegtuigen ingezet bij het verdedigen van Singapore, maar dat was heel summier. Er werd al die jaren voor de oorlog veel te weinig geld uitgegeven aan defensie, men werd te laat wakker geschud, ook in Indië." Zijn moeder was al in 1937 overleden en zijn vader werkte bij het spoor, waardoor hij niet werd opgeroepen. Toch was het een zware tijd. "Achteraf is het wonderlijk dat we de oorlog overleefd hebben. We leefden uitsluitend van de ruilhandel."

Politionele acties

In de Bersiap-tijd kwam het gezin in een Indonesisch kamp terecht en nadat ze daaruit bevrijd waren, verhuisden ze naar Batavia. "Daar heb ik een spoedcursus mulo B gevolgd en heb me tegelijkertijd bij het KNIL aangemeld. Ik begon op Kalidjati, dat was het begin van de opleiding militaire luchtvaart. Van daaruit kwam ik op vliegveld Andir voor de MATOS, de materieel opleidingschool. Daar werd ik opgeleid voor de materiële inspectie en tegelijkertijd ging ik in Bandoeng naar school."

Van de politionele acties kreeg hij niet veel mee. "Ik zag wel vliegtuigen vertrekken voor acties en hoorde de verhalen als ze terugkwamen." Zelf werd hij ingezet voor patrouilles. "Je moest je militaire status wel op peil houden. Ik kan me mijn eerste patrouille 's nachts nog wel herinneren. Ik was helemaal verkrampd,

KNIL-veteraan Teddy Boltze. Foto: Birgit de Roij

maar ik ben uiteindelijk toch nog patrouillecommandant geworden. Het was altijd pikkedonker en je kon nog net de man voor je zien. Je moest altijd je wapen in de aanslag houden, maar er zijn geen noemenswaardige dingen gebeurd." Hij had wel zoveel geldingsdrang dat hij door gevaarlijk gebied in zijn eentje van Bandoeng naar Tjimahi liep. "Gewapend en wel, terwijl het helemaal geen opdracht was. Zo ben ik ook een keer clandestien meegevlogen met een Dakota naar Batavia. Ik moest eerst een brief ondertekenen dat het geen dienstopdracht was en kreeg een parachute mee."

KLu

Kort na de soevereiniteitsoverdracht in december 1949 maakte hij de coupoging van Westerling mee. "Hij was op weg naar Bandoeng en wij moesten in stelling achter een punt 50. Toen zeiden we tegen elkaar: 'Als je moet schieten, schiet dan in de lucht.' Want we hadden sympathie voor zijn actie. De lijken van TNI'ers lagen opgestapeld in de straten van Bandoeng, maar dat deed je niks." De opheffing van het KNIL was voor hem een teleurstelling. "Ik kon niet mee naar Nederland omdat mijn opleiding nog niet was afgerond. De officieren en onderofficieren moch-

ten wel mee." Hij zou met zijn familie nog tot 1954 in Indonesië blijven. "Mijn vader dacht: het komt wel goed. Maar we werden er gewoon uitgeschopt."

Boltze meldde zich in Nederland bij de inmiddels opgerichte Koninklijke Luchtmacht. Zijn doel was de verkeersleiding, maar nadat hij gezakt was voor de vliegmedische keuring, werd hij meteo-assistent in Soesterberg. "Wij maakten dagelijks de weersberichten voor het militair vliegverkeer, destijds was dat nog handwerk. Daarna heb ik nog les gegeven aan luchtvaarttroepen op de LIMOS in Nijmegen. Maar voor mij was de spanning er wel af, dus nam ik in 1957 ontslag." Daarna werkte hij als burger bij de afdeling pensioenen van Defensie in Heerlen. "Ik kreeg ook de dossiers van Nederlands-Indië, dat was echt een ingewikkelde toestand. Mijn laatste functie daar was voorlichtingsambtenaar. Ik gaf informatie aan gepensioneerden, van soldaat tot generaal, uit de hele wereld."

Veteranen

In dezelfde tijd was hij ook nog reservist bij de Natres en nam veelvuldig deel aan oefeningen. Na de invoering van de veteranenpas meldde hij zich gelijk aan als veteraan. Waar hij zich over verbaast, is dat er zo weinig aandacht is voor de ML-KNIL. "Op veteranendag liep ik de eerste keer met een kleine groep mee onder het bordje KNIL. Het jaar daarop ben ik maar met de KLu meegelopen." Sinds kort heeft hij contact met de reünievereniging van de ML-KNIL. "Ik ga nu voor het eerst naar de reünie in Bronbeek. Ik hoop bekenden te zien."

Nog steeds verzamelt hij alles wat met de militaire luchtvaart te maken heeft. Vol liefde en bewondering praat hij over de Catalina's en de jachtvliegtuigen uit de Tweede Wereldoorlog. Lachend: "Het is me mijn hele leven blijven boeien, ik weet niet waar het vandaan komt. Via Google kom ik achter dingen die ik nooit heb geweten." Op zijn naoorlogse tijd bij het KNIL kijkt hij nuchter terug. "Het is geweest en komt nooit meer terug. Maar ik ben me blijven interesseren in wat er toen was aan vliegend materieel. En dat geldt nog steeds, zoals nu de JSF van 140 miljoen per stuk." ●